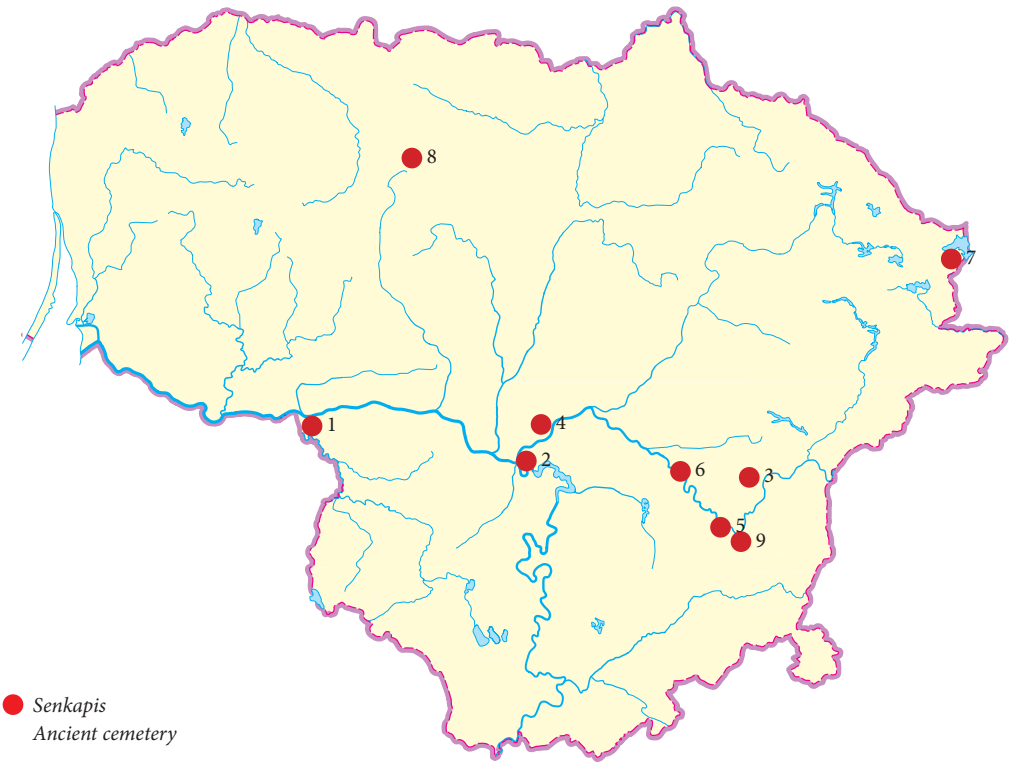
V. Senkapiai
Old cemeteries

● *Senkapis*
Ancient cemetery

1 – Grinaičiai (žr. II)
2 – Kaunas (žr. VI)
3 – Liubavas (žr. VII)
4 – Mažieji Žinėnai (žr. II)
5 – Neravai (žr. XI)
6 – Semeniškės (žr. III)
7 – Stabatiškė (žr. VII)
8 – Šiauliai
9 – Vilnius

Rytis Jonaitis, Irma Kaplūnaitė

Tyrimai Vilniuje, sklype Bokšto gatvėje 6

2009 m. LII MTS ekspedicija tęsė archeologinius tyrimus Vilniaus senamiestyje, sklype Bokšto gatvėje 6. Šiais metais buvo baigti tyrimai esamų korpusų vietose. Tyrimai korpusuose vykdyti 2006–2007 m. (*ATL 2008 metais*, V., 2009, p. 149–157). Tada dalyje patalpų tyrimai nebuvo baigti, kadangi buvo prisikasta tik iki pastatų pamatų apačios.

2009 m. vykstant tyrimams tvirtinti ir pamatai, todėl buvo sudarytos visos sąlygos pabaigti tyrimus esamuose korpusuose. Taip tirta ir patalpų pamatų tvirtinimo vietose (1 pav.).

ŠV korpusas (korpusas 1). Patalpa 1 (49,6 m^2). Arkinis pamatas patalpą dalija į 2 dalis, kurios sąlyginai pavadintos Š ir P. 2006–2007 m. tyrimai šioje patalpoje baigti, pasiekus palaidojimų horizontą. Pratęsus tyrimus, P dalyje aptikti 4 palaidojimai, kaulų iš suardytų palaidojimų sankaupa ir 2 ūkinės duobės. Patalpos Š dalyje aptikti 7 palaidojimai ir kaulų iš suardytų palaidojimų sankaupa. Visi aptikti kapai buvo be įkapių.

1 pav. Bokšto gatvės 6 situacijos planas: 1 – šurfai; 2 – tirti plotai; 3 – kvadratų sistema; 4 – mūrai. O. Valionienės brėž.

Fig. 1. The situation plan of Bokšto Street. 6: 1 – test pits; 2 – excavated areas; 3 – grid system; 4 – walls.

2 pav. Kapo 6 žiedas. I. Kaplūnaitės nuotr.

Fig. 2. The ring from burial 6.

3 pav. Kapo 9 auskaras. I. Kaplūnaitės nuotr.

Fig. 3. The earring from burial 9.

4 pav. Smolensko tipo pakabukas arkliukas. R. Jonaičio nuotr.

Fig. 4. A Smolensk-type horse pendant.

Patalpa 2. Šioje patalpoje tyrimai vykdyti Š dalyje (4,5 m^2). Tyrimų metu buvo ištirtas iki 1 m storio kultūrinio sluoksnio horizontas, kurio struktūrą sudarė juoda riebi žemė. Preliminariai sluoksnis datuojamas XIV a. II puse – XV a. pradžia.

Patalpa 6A. Šioje patalpoje po pamatais aptiktas vienas palaidojimas be įkapių.

Patalpa 7 (34 m^2). 2006–2007 m. tyrimai šioje patalpoje buvo sustabdyti, pasiekus kapų horizontą. Pratęsus tyrimus čia buvo aptikta 10 palaidojimų, dviejuose iš jų rastos įkapės. Kape 6 ant kairės mirusiosios rankos aptiktas žiedas platėjančia priekine dalimi. Žiedas sidabrinis, su aukso inkrustacija (2 pav.). Kape 9 aptikti 3 auskarai – dešinėje kaukolės pusėje žiedelinis ir klaustuko formos auskaras, kairėje – žiedelinis. Vienas iš žiedelinių auskarų buvo su zoomorfiniu užsegimu (3 pav.). Tokie auskarai buvo paplitę Aukso Ordoje.

Patalpa 8. Šioje patalpoje tvirtinant pamatus buvo aptiktas vieno suardyto kapo be įkapių fragmentas.

Patalpoje 11 baigtos preparuoti 2 ūkinės duobės. Vienoje iš jų aptiktas Smolensko tipo pakabukas arkliukas (4 pav.). Ūkinės duobės preliminariai datuojamos XIV a. viduriu (?) – XV a. pradžia.

Koridoriuje iki pat įžemio fiksuotas supiltinis horizontas, kurio struktūrą sudarė stambios griuvenos, sveikos plytos, kalkių skiedinio gabalai, vidutinio dydžio lauko akmenys.

PV korpusas (korpusas 2). **Patalpoje 1** (28 m^2) buvo baigtas tirti likęs kultūrinio sluoksnio horizontas, preliminariai datuojamas XVI a. viduriu – XVII a. Įžemyje fiksuotos 2 ūkinės duobės, preliminariai datuojamos XVI a. pabaiga – XVII a.

Patalpoje 3, V dalyje, po pamatais aptikta ūkinė duobė su buitinės keramikos fragmentais. Duobė datuojama XVII a.

Patalpoje 4 (19 m^2) fiksuoti perkasti kultūrinio sluoksnio horizontai, datuojami XVII a. II puse.

Centrinis korpusas – oficina (korpusas 3). 2006–2007 m. beveik visose šio korpuso patalpose tyrimai buvo pristabdyti, pasiekus palaidojimų horizontą, tik patalpos 5 R dalyje buvo fiksuoti palaidojimai 2 horizontais.

Patalpa 2 (9 m^2) buvo tirta nuo pat esamo žemės paviršiaus. 1 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus aptikti buvusių grindų fragmentai. Patalpos Š dalyje fiksuotas vidutinio dydžio akmenų grindinys, P – lentų fragmentai. Pasiekus palaidojimų horizontą, čia aptikti 3 palaidojimų fragmentai. Visi 3 palaidojimai patenka po patalpos V sienos pamatu. Aptiktieji kapai buvo be įkapių.

Patalpoje 3 (23 m^2), jos P dalyje yra ko-

5 pav. Kapo 15 apgalvis ir šešiakarolis auskaras. R. Jonaičio nuotr.

Fig. 5. The chaplet and six-bead earring from burial 15.

6 pav. Kapo 106 žiedas. A. Baltėno nuotr.

Fig. 6. The ring from burial 106.

lektorius, užverstas įvairiomis sąnašinėmis XIX–XX a. šiukšlėmis. Išvalius šiukšles paaiškėjo, kad kolektoriaus dugnas grįstas vidutinio dydžio akmenimis su lataku per vidurį. Likusioje patalpos dalyje buvo aptikti 5 apardyti palaidojimai, iš kurių vienas buvo po patalpos Š sienos pamatu. Du palaidojimai su įkapėmis. Kape 14 aptiktas sidabrinis apgalvis iš stačiakampių plokštelių. Kapo 15 apgalvis buvo iš penkiakampių bei kvadratinių sidabrinių auksuotų plokštelių. Apgalvis buvo nešiojamas ant odinės juostelės. Šiame kape buvo aptikti ir 2 šešiakaroliai auskarai (5 pav.).

Patalpoje 4 (10 m^2), į R nuo XV–XVI a. sienos, fiksuotas šlaitas, išgrįstas vidutinio dydžio akmenimis. Po grindiniu, po R pamatu, aptikti 2 suardyti kapai ir 2 kaulų iš suardytų palaidojimų sankaupos. Likusioje patalpos dalyje tyrimai kol kas dar nebaigti.

Visu **patalpos 5** perimetru, išskyrus R dalį (47 m^2), pradėjus preparuoti palaidojimų horizontą, viršutinėje jo dalyje buvo aptikta 30 palaidojimų. Dviejuose iš jų aptikta po vieną žiedą pinta priekine dalimi. Viduriniame palaidojimų horizonte aptikti 5 palaidojimai ir 2 kaulų sankaupos. Kape 74 aptiktas sidabrinis žiedas platėjančia priekine dalimi. Kape 75 rastas apgalvis iš keturkampių sidabrinių plokštelių bei žiedas su gėlės formos viršutine dalimi. Kape 76 aptikti du žiedai: vienas pinta priekine dalimi, kitas – ovalo formos, tuščiaviduris, lituotas iš vytų vielučių. Apatiniame palaidojimų horizonte aptikti 9 kapai. Vaiko kape 92 rastas žiedas platėjančia priekine dalimi, su svastikos ženklu. Turtingumu išsiskyrė mergaitės palaidojimas 93. Kaklo srityje aptiktas nusmukęs apgalvis iš stačiakampių sidabrinių plokštelių, siuvinėtų karoliukais. Taip pat prie kairės rankos aptikti 2 simboliniai raktai. Ant mirusios rankų buvo po labai sunykusį žiedą. Vienas žiedas buvo pinta priekine dalimi. Kape 106 buvo aptiktas apgalvis iš penkiakampių ir kvadratinių sidabrinių plokštelių bei masyvus žiedas pinta priekine dalimi (6 pav.). Pradėjus pamatų tvirtinimo darbus šioje patalpoje, po pamatais taip pat buvo aptikta nemažai palaidojimų. Po Š sienos pamatu rasti 9 palaidojimai. Tik viename vaiko kape 166 aptiktas kryželis. Po V sienos pamatais aptikti 2 palaidojimai. Viename iš jų rastas žiedas pinta priekine dalimi. Po P siena aptikti 3 palaidojimai be įkapių. Po skersine XV–XVI a. siena aptiktas vienas palaidojimas be įkapių. Iš viso šioje patalpoje 2009 m. rasti 59 palaidojimai.

Koridoriuje (30 m^2) rasti 25 palaidojimai, dalis jų buvo apardyti statant oficiną. Šalia kapo 179 kaukolės aptiktas trikarolis aus-

karas. Kape 223, buvusiame po pamatu, rastas labai sunykęs apgalvis.

ŠR korpusas (korpusas 4). 2009 m. šiame korpuse tyrimai buvo tęsiami dviejose patalpose. **Patalpoje 2** (31 m²) buvo baigta tirti visa patalpa, kurioje fiksuotas XIX a. grindinys ir iki pat įžemio po juo esantys supiltiniai XVIII–XIX a. sluoksniai.

Patalpoje 9 (20 m²) tyrimai vykdyti visu patalpos perimetru. Čia iki pat įžemio fiksuoti supiltiniai XIX a. sluoksniai, kurių storis buvo 3,5 m.

Aptikti palaidojimai datuojami XIII a. pabaiga – XV a. pradžia. Visi surinkti žmonių kaulai perduoti VU MF, kapų įkapės – LNM restauravimo centrui.

The investigation on the plot at Bokšto Street 6

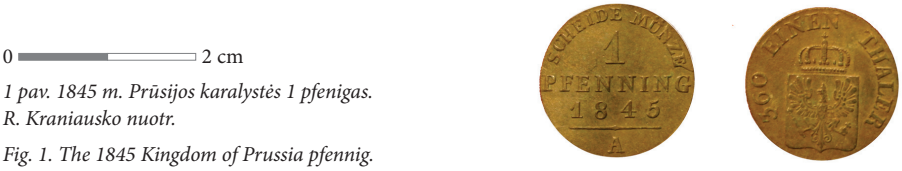
In 2009, the LII MTS expedition continued its excavation on the plot at Bok to Street 6 in Vilnius Old Town (Fig. 1). This year the excavation at the site of 19 rooms in 4 buildings was completed. 117 inhumations (Fig. 5) were found in the majority of the late 18th–20th-century cultural layers near here. Some of them had grave goods: rings, earrings (Figs. 2–3, 6), chaplets, symbolic keys, and a cross. A cultural layer dating to the second half of the 14th–17th centuries and containing 7 storage pits and various contemporary finds (Fig. 4) was discovered in 4 rooms.

Rokas Kraniauskas

Žmonių kaulai Danės upės krantinėje

Klaipėdos senamiestyje, kairiajame Danės krante, tarp Senosios perkėlos ir įplaukos į Pilies uostą 2009 m. buvo atliekami upės srovės paplautų krantinių renovavimo darbai. Demontuojant senąsias krantines ir nukasant gruntą, surasta žmogaus kaukolė. Apžiūrėjus radimvietę, pastebėti dar keli žmogaus palaikų kaulai. KPD specialistams sustabdžius renovavimo darbus, nutarta atlikti archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus, kuriais siekta išsiaiškinti palaikų kilmę. Iškeltos pirminės versijos, kad kaulai gali būti II Pasaulinio karo aukos ar skenduolio, kadangi nėra jokių istorinių ar archeologinių duomenų apie palaidojimus šioje Klaipėdos vietoje.

Kaukolės radimvietės vietoje iškasta 3x5 m dydžio ***perkasa*** (iš viso 15 m²), orientuota išilgai Danės upės kranto, taip, kad būtų įmanoma išsiaiškinti krantinės formavimosi stratigrafiją, palaikų kilmę ir jų patekimo į krantinę aplinkybes. Perkasoje atidengti 4 modernūs XX a. II pusės krantinės užpylimo horizontai statybiniai gruntais – žvyru ir smėliu. Šie sluoksniai atkartoja kranto šlaito reljefą – visi nuožulnėja į upės pusę P–Š kryptimi. Veikiant upės srovei, dalis jų buvo paplauta ir slinko vagos link.

1 pav. 1845 m. Prūsijos karalystės 1 pfenigas. R. Kraniausko nuotr.

Fig. 1. The 1845 Kingdom of Prussia pfennig.